

ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUC

příspěvková organizace

MOZARTOVA 48, 779 00 OLOMOUC

tel.: 585 427 142, 775 116 442; fax: 585 422 713

email: kundrum@centrum.cz; www.zs-mozartova.cz

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt: ŠKOLA RADOSTI, ŠKOLA KVALITY

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.3688

EU PENÍZE ŠKOLÁM

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUČ

příspěvková organizace

MOZARTOVA 48, 779 00 OLOMOUČ

tel.: 585 427 142, 775 116 442; fax: 585 422 713

email: kundrum@centrum.cz; www.zs-mozartova.cz

Autor:	<i>Mgr. Johana Hřivnová</i>
Vzdělávací oblast:	<i>Jazyk a jazyková komunikace</i>
Vzdělávací obor:	<i>Český jazyk</i>
Vzdělávací předmět:	<i>Český jazyk</i>
Ročník:	<i>9.</i>
Tematická oblast:	<i>Literatura 19. a 20. století</i>
Téma hodiny:	<i>Literární směry 1. poloviny 20. století 1</i>
Označení DUM:	<i>VY_32_INOVACE_36.06.HRI.CJ.9</i>
Vytvořeno:	<i>13. 12. 2013</i>

Literární směry 1. poloviny 20. století

Úvod

- 20. století bylo stoletím kontrastu všeho druhu – vedle katastrofálních válečných konfliktů, rasistických, náboženských a jiných problémů, si lidé uvědomovali věčné představy o lidské svobodě, sociální spravedlnosti, společenské rovnosti a demokracii.
- Vývoj lidské společnosti vedl k humanizaci – polidštění člověka, společnosti. Na počátku století se měnila politická zřízení, zhroutily se celé říše, jiné státy vznikly...

Literatura

- Počátek 20. století přinesl velkou explozi nových a originálních pohledů na skutečnost.
- Umělci hledali nové cesty, jak vnímat realitu a jak toto vnímání převést do výtvarné nebo literární podoby.
- Umění přestává být svědectvím viděného, ale stává se projevem cítěného.

- Každý z nových směrů se zaměřil na jeden z mnoha projevů lidské existence.
- V moderních směrech počátku 20.století se setkáváme především s poezií.
- Moderní báseň se stává rozhovorem se čtenářem, i rozhovorem se sebou samým.
- Největší význam měl pro moderní poezii podivuhodný básník, Guillaume Apollinaire.

Guillaume Apollinaire

Obr.1

Syn Polky, který dětství prožil v Monaku, ale jeho literární život je spjat s Paříží.

Vystřídal mnoho zaměstnání, hodně cestoval (navštívil i Brno a Prahu).

Ve válce bojoval jako dělostřelec, byl raněn a po válce umírá na španělskou chřipku.

Wilhelm Apollinaris Albertus de Kostrowitzky – vlastní jméno.

Byl propagátorem moderních uměleckých tendencí – kubismus a futurismus, psal odborné práce, eseje, prózu a dramata.

Obr.2

Dílo: Prsy Tiresiovy
Alkoholy
Kaligramy
Zahnívající čaroděj

Ze sbírky Alkoholy pochází slavná báseň Pásmo – proto v literatuře hovoříme o **apollinairovském pásmu** – volný proud pocitů, dojmů, nálad a vzpomínek, které vyjadřují mnohotvárnost a zázraky života. Hlavní roli má zde **asociace**.

*Nyní ty kráčíš sám davem po Paříži
Kol tebe stáda autobusů řvou řící a víří
Bolestná úzkost lásky hrdlo svírá ti
Jako bys nikdy už se neměl lásky dočkati
Kdybys žil v dávné době do kláštera šel bys bez prodlení
Rdíte se studem když se sami chytnete při modlení
Sobě se vysmíváš a smích tvůj plá výhni pekelnou
Jiskřičky jeho zlatí života tvého dno
Toť obraz visící ve stínu muzea
A občas přijdu na něj se zblízka podívat.*

Dadaismus - dada

Chcete-li udělat dadaistickou báseň,
vezměte noviny.

Vezměte nůžky.

Vyberte v novinách článek tak dlouhý, jak
dlouhou chcete mít svou báseň.

Vystříhňte článek.

Potom pečlivě vystříhejte slovo za slovem tohoto
článku

a naházejte je do sáčku.

Lehce zatřepejte.

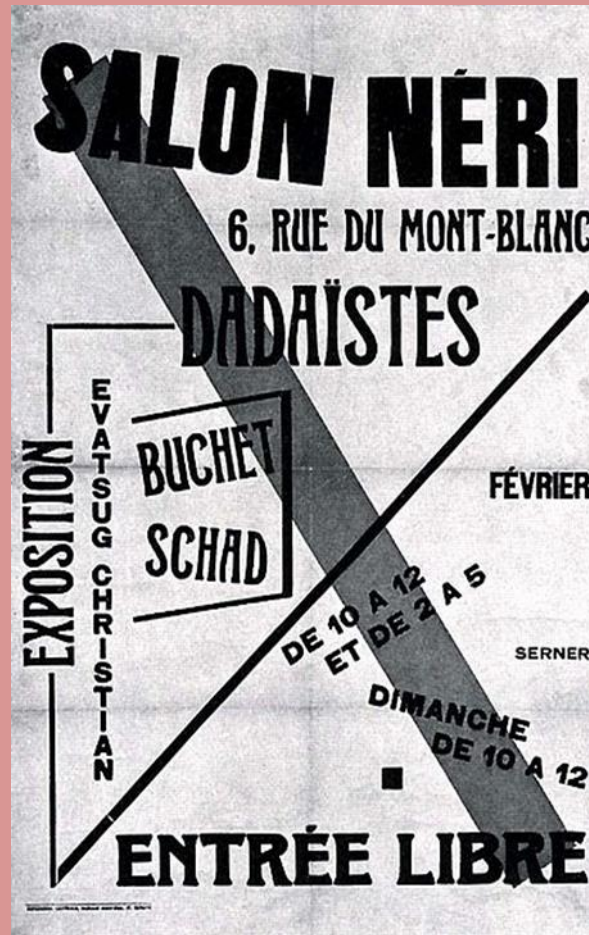
Vytahujte potom výstřižky jeden za druhým a
skládejte je v tom pořadí, jak jste je vytahovali.

- Dadaismus vznikl za I. světové války ve Švýcarsku.
- Zakladatelem byl rumunský básník **Tristan Tzara**.

Obr.3

Název byl vybrán zcela náhodně, a to otevřením slovníku francouzštiny u slova dada, znamená dětskou hračku, nebo dětské žvatlání (28.únor 1916).

Obr.4

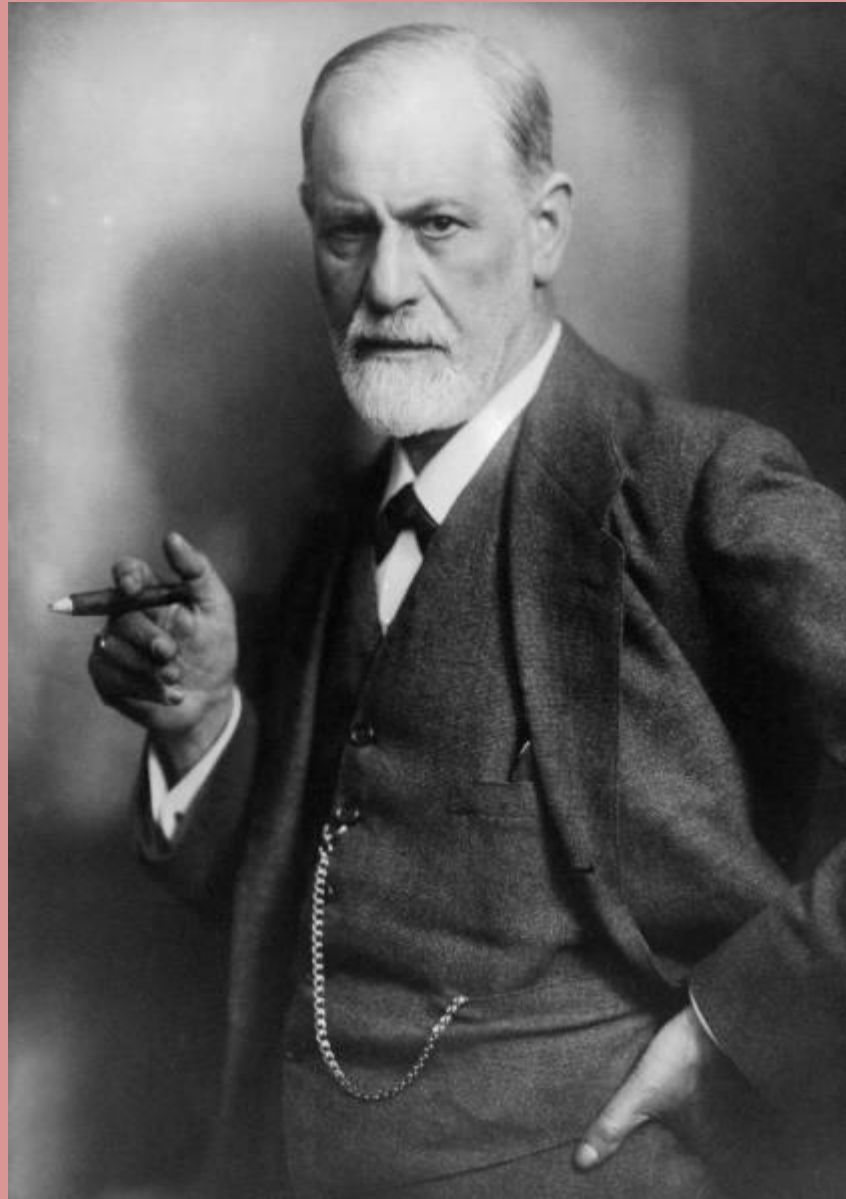
Dadaisté: neuznávali žádná pravidla – dokazují to i úvodní verše,
tvořili zcela volně – tzv. princip náhodnosti,
spojoval je odpor k válce,
byli proti fyzickému a psychickému ničení člověka.

Dadaismus chce šokovat, burcovat, provokovat.

Surrealismus

- Vznikl ve 20.letech 20.století ve Francii.
- Byl ovlivněn psychoanalýzou **Sigmunda Freuda** – on jako první odhalil a přisoudil velký význam v Životě člověka nevědomým duševním procesům – tento vnitřní svět je určujícím faktorem v psychické činnosti, lidské jednání je determinováno nevědomím.
- Surrealisté hledali inspiraci ve snech, halucinacích, delirantních stavech...

- Surrealisté: - odmítali rytmus, rým i další básnické prostředky,
- jedná se o plynulý a automatický tok motivů, které vycházejí z nevědomí,
 - nemají ve své práci plán,
 - je kladen důraz na hru a nahodilost.

Obr.5

Sigmund Freud

- Zakladatelem surrealismu byl **André Breton**.
- Francouzský básník, teoretik umění, přední osobnost surrealistického hnutí.
- Nejdříve se zúčastnil dada hnutí, ale při studiu medicíny se jako medicus seznámil s vojáky, kteří byli duševně choří – a také s Freudovými knihami.

Obr.6

- V jedné ze svých teoretických prací předkládá návod, jak psát surrealistický text:

„...Pište rychle, bez předem promyšleného námětu, tak rychle, abyste se nezastavovali a neupadli v pokušení číst po sobě. První věta se vynoří sama, neboť je pravda, že každou vteřinu proběhne naším vědomým myšlením cizí věta, která si nežadá nic jiného, než aby byla promítnuta navenek. Je dosti těžké vyslovit se o povaze věty následující; podílí se nepochybně zároveň na naší činnosti vědomé i té druhé, připustíme-li, že napsání první věty minimálně probudí naše vnímání. Na tom vám ostatně musí pramálo záležet: na tom z velké části závisí celá surrealistická hra. Absolutní kontinuitě toku představ, která vás zaplavuje, se vždycky nepochybně staví do cesty interpunkce, třebaže se zdá stejně nezbytná jako rozvržení uzlů na kmitajícím provazu. Pokračujte tak dlouho, dokud se vám to bude líbit...“

Výtvarný umělec
surrealismu –
Salvador Dalí

Obr.7

Vytrvalost vzpomínky

Obr.7

Poetismus

- Český umělecký směr 20.století a jeho název je odvozen od slova poezie.
- Zakladatel a teoretik poetismu byl Vítězslav Nezval.

- Poetisté:
- odmítali, aby umění bylo podřízeno politice a ideologii,
 - snili o světě, který se „směje a voní“,
 - odmítali logiku, interpunkci,
 - myšlenky vyjadřovali v nelogicky uspořádaných větách.

Abeceda

A

Nazváno buď prostou chatrčí

Ó palmy přeneste svůj rovník nad Vltavu!

Šnek má svůj prostý dům z něž růžky vystrčí

A člověk neví kam by složil hlavu.

V. Nezval - Pantomima

Vitalismus

- Vita = život, vitalismus = životný, živný.
- Byl to směr v české poezii a próze, který se objevil po I. světové válce. Měl být odrazem autorů, kteří měli radost, že čtyřletá válka skončila a že toto válečné vraždění a běsnění ustáli = uvědomili si, že základní a hlavní hodnotou člověka je **život** sám o sobě.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUC

příspěvková organizace

MOZARTOVA 48, 779 00 OLOMOUC

tel.: 585 427 142, 775 116 442; fax: 585 422 713

email: kundrum@centrum.cz; www.zs-mozartova.cz

Seznam použité literatury a pramenů:

PROKOP, V. *Přehled světové literatury 20.století*. Sokolov : O. K. Soft, 2010. s. 7-11.

KOŠŤÁK, V. *literatura 2.díl - pracovní učebnice pro 6. - 9. ročník základních škol*. Praha : Fortuna, 1997. ISBN 80-7168-396-5. s. 89.

Použité zdroje:

Strana 7

[Obr.1][cit.2013-12-11]. Dostupný pod licencí Creative Commons na [www: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Guillaume_Apollinaire_1914.jpg>](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Guillaume_Apollinaire_1914.jpg).

Strana 8

[Obr. 2][cit. 2013-12-11]. Dostupný pod licencií Creative Commons na [www:< http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Apollinaire.jpeg>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Apollinaire.jpeg).

Strana 11

[Obr.3][cit. 2013-12-13]. Dostupný pod licencií Creative Commons na [www:<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Tzara_by_Tihanyi.jpg>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Tzara_by_Tihanyi.jpg).

Strana 12

[Obr.4][cit. 2013-12-13]. Dostupný pod licencií Creative Commons na [www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:DaDa_exhibit.jpg>](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:DaDa_exhibit.jpg).

Strana 16

[Obr.5][cit. 2013-12-13]. Dostupný pod licencií Creative Commons na [www:<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Sigmund_Freud_LIFE.jpg>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Sigmund_Freud_LIFE.jpg).

Strana 17

[Obr.6][cit. 2013-12-13]. Dostupný pod licencií Creative Commons na [www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Andr%C3%A9_Breton_1924.jpg>](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Andr%C3%A9_Breton_1924.jpg).

Strana 19

[Obr.7][cit.2013-12-13]. Dostupný pod licencií Creative Commons na
www:<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Salvador_Dali_NYWTS.jpg>.

Strana 20

[Obr.8][cit.2013-12-13]. Dostupný pod licencií Creative Commons na
www:
<http://en.wikipedia.org/wiki/File:The_Persistence_of_Memory.jpg>.

Strana 21

[Obr.9][cit.2013-12-13]. Dostupný pod licencií Creative Commons na
www:
<http://en.wikipedia.org/wiki/File:V%C3%ADt%C4%9Bzslav_Nezval,_Dale%C5%A1ice_Bust.jpg>.